

Jakó Zsigmond tiszteleti taggá választása

Az 1994. évi közgyűlésen elhangzott elnöki záróbeszédben tett javaslat értelmében: .

1) Imreh István ny. egyetemi előadótanár, az MTA külső tagja és Antal Árpád ny. egyetemi tanár, mindkettő I. Szakosztályunknak a tagja, javaslatot tett Jakó Zsigmond tiszteleti taggá való megválasztására.

2) A Bölcsészet-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály választmánya megtárgyalta a fenti javaslatokat és azt egyhangú határozattal támogatta.

3) Az Egyesület elnökségének előterjesztése alapján, tekintettel az illetékes Szakosztály választmányának véleményezésére, az egyesületi választmány egyhangú határozatával mostani közgyűlésünk elé terjeszti a javaslatot és kéri a titkos szavazás elrendelését e mai napon tartott közgyűlésünkön.

Javaslat

Alulírott Imreh István ny. egyetemi előadótanár, az EME alapító tagja javasolom Jakó Zsigmondnak az Egyesület tiszteleti tagjává választását.

Úgy vélem, hogy Jakó Zsigmond életének, munkásságának, eredményeinek felsorakoztatására, lexikális leltározására nincs szükség. Történetkutató intézmények, akadémiák, egyetemek, társaságok hosszú sora végezte el ezt a munkát akkor, amikor rangos címekeket, kitüntetésekkel adott, szavazott meg neki.

Néhány szót szólnék azonban indoklasként tevékenysége sokszínűségéről és szintességéről. Mindenekelőtt hangsúlyozni szeretném a középkorkutatáshoz nélkülözhetetlen, páratlan paleográfiai tudását és gyakorlatát. Nagy vállalkozásaiban erre támaszkodhatott. Elégséges a legutóbb megjelent *A kolozsmonostori konvent jegyzőkönyvei (1289–1556)* című kétkötetes munkájára hivatkoznunk, amely jelentőségéhez mérten joggal nyerte el az MTA pályadíját.

Kutatói módszereinek korszerűségét is nyomatékosítani szeretném. A szülőföldje kinceit megbecsülő provincia-kutatót ezért lehet és kell európai mércével mérni. Az írás, a papiros, a papírmalom, a betű, a betűmetsző, a nyomda, a könyv, a könyvtár, a levéltár, az író, az olvasó az ő szemléletmódjában túlnő pozitivistá jelentéstartalmán, beépül valaminő szerkezetiségbe, annak üzemi működésrendjébe.

A történettudomány művelője nem fedheti el a gazdaságtörténetet, a latin írásbeliség kutatója a levéltárigazgatót, levéltárszervezőt vagy a történelem valóban nagy tudású kutatója az oktatót, a nevelőt, a tanárt. Jakó Zsigmondnak vannak tanítványai, akik tapasztalhatták szigorát, és nem csak históriát tanulhattak tőle, hanem a tudomány és szellemi munka iránti felelősségtudatból is leckét vehettek.

Szeretném végezetül még azt az érvet is felsorakoztatni javaslatom mellé, ami egyes-egyedül is bőven elégséges volna, azt, hogy több mint fél évszázadon át híven szolgálta, eredményesen vezérelte ezt a nekünk oly szükséges intézményt.

Kolozsvárt, 1995. április 20-án

Imreh István
ny. egyetemi előadótanár

Javaslat

Alulírott Antal Árpád nyugalmazott egyetemi tanár, az EME alapító tagja javasolom Jakó Zsigmond professzornak az Egyesület tiszteleti tagjává választását.

Miként az EME alapszabályzatának 14.§-a előírja, ebben a megtiszteltetésben „a bel- és külföldi szakkörökben elismert, kiemelkedő tudományos, irodalmi, művészeti és közművelődési teljesítményeket felmutató, a romániai magyar társadalom megbecsülését kiérdemelt hazai és külföldi személyek” részesülhetnek. Meggyőződésem szerint a hazai tudományos életünkben aligha található olyan személyiség, aki hozzá fogható mértékben megfelelné ezeknek a követelményeknek; méltónak tartom tehát, hogy újraindulásunkat követően elsőnek őt illesse ez a megbecsülés.

Indoklásul elegendő hivatkoznom tudósi munkásságának roppant gazdagságára és sokoldalúságára, mely a paleográfiától és latin írásbeliségtől a társadalom- és gazdaságtörténetig és a művelődéstörténet majd valamennyi ágazatáig átfogja az egymással érintkező diszciplínák rendkívül szerteágazó körét. És még mindig nem szóltunk kéziratok hagyatékokat felfedező, begyűjtő és rendszerező levéltári működéséről, melynek köszönhetően hatalmas méretű doku-

mentumanyag őrződött meg a posteritás számára. Valamennyi jelzett területen olyan mara-
dandó értékű és korszerű alapozó munkát végzett, amely nélkül nem lehetnek meg sem a
historikusok, sem pedig az olyan rokon diszciplínák művelői, mint a szociológia, néprajz,
illetve nyelv- és irodalomtörténet. Ilyenformán nemcsak Jakó professzor közvetlen tanítvá-
nyai, hanem egész sor rokon szakterület kutatói is adósai ennek a rendkívül gazdag életmű-
nek.

Nézetem szerint aligha szükséges itt felsorolni azoknak az intézményeknek, társaságoknak
és egyesületeknek a sokaságát, amelyek Jakó professzor tudósi teljesítményeit címekkel, kitün-
tetésekkel vagy más módon honorálták, mindössze a Magyar Tudományos Akadémiára utal-
nék, amely tiszteleti tagjai sorába választotta, legutóbb pedig *A kolozsmonostori konvent jegy-
zőkönyvei (1289–1556)* című kétkötetes munkáját pályadíjban részesítette.

Végezetül szoros kötelességünk ez alkalommal felemlenünk az EME életében, történe-
tében betöltött jelentős szerepét: a negyvenes években egyik vezető tisztségviselője volt az
Egyesületnek; utóbb – Kelemen Lajossal, Szabó T. Attilával és másokkal egyetemben – szívós
példamutatással csendben éltette és a felnövekvő nemzedékbe átplántálta a múzeumi szelle-
met; az utóbbi fél évtizedben pedig kezdeményezte, irányította, szervezte s fáradságos napi
aprómunkával szolgálta e nagy múltú intézmény újjászületését.

Kolozsvárt, 1995. április 26.

Antal Árpád
ny. egyetemi tanár

Erdélyi Múzeum-Egyesület
Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-EGYESÜLET ELNÖKSÉGÉNEK

Kolozsvár

Tisztelettel közöljük, hogy a Szakosztály Választmánya az 1995. május 12-én tartott ülésén
2. napirendi pontként megtárgyalta a tiszteleti tagsági címre benyújtott javaslatokat.

Egyed Ákos szakosztályi elnök felolvassa az EME Alapszabályzata I. fejezete 1. paragrafu-
sának harmadik bekezdését, amely a tiszteleti tagságra vonatkozik. A következőkben ismerteti
Antal Árpád ny. egyetemi tanár és Imreh István ny. egyetemi docens akadémikus írásban
előterjesztett részletes javaslatát, amely egybehangzóan Jakó Zsigmond professzor, akadémi-
kus, az EME volt elnöke tiszteleti taggá való választását ajánlja a közgyűlésnek.
A választmány egyhangúlag egyetértett az előterjesztett javaslatokkal és ajánlja a közgyű-
lésnek Jakó Zsigmond professzor tiszteleti taggá való megválasztását.

Egyed Ákos
elnök

Wolf Rudolf
titkár

Tonk Sándor alelnök laudációja

Engedjék meg, hogy laudatióként néhány szóval kiegészítsem az elmondottakat. Élek a le-
hetőséggel, hogy nyilvánosság előtt elmondjam azt, amit különben a szemérem nem engedne
meg: mily sokat köszönhettem már diákként és köszönhetek ma is historikusként, emberként

atyai tanítómesteremnek, Jakó Zsigmondnak, valamint azt is, hogy mily sok hálával tartozunk hajthatatlan szigorú professzorunknak egykori tanítványok, a mai fiatalabb pályatársak. Nem hiszem, hogy lenne a teremben olyan historikus, de minden bizonnyal sok más tudományág művelőjét is ideszámíthatom, aki nem érezte közvetlenül vagy közvetve támogatását, aki ne okult volna a tudomány iránti felelősségtudatából, aki ne tekintene példaként a tudomány iránti feltétel nélküli tiszteletéből fakadó igényességére a tudományos munkában, munkás, céltudatos, mindig, mindenkor és minden körülmények között konok kitartással folytatott küzdelmére a magyar tudomány javára. Sokan és sokszor értetlenül álltak és állnak önmagát és másokat sem kímélő törekvéseivel szemben, amellyel idős korban, tudományos feladatainak sokasága közepette könyvtárat szervezett és szervez, és amellyel – elévülhetetlen érdemeként – indította újból útjára Egyesületünket, tette lehetővé egykori tagtársaival karöltve az Erdélyi Múzeum-Egyesület tevékenységének folytatását, biztosítva és kinyilvánítva ezáltal az intézményesített magyar tudományosság folytonosságát Erdély földjén. Úgy gondolom, hogy Egyesületünk önmagát tiszteli meg, önnön becsületét növeli, midőn első tiszteleti tagjának éppen Jakó Zsigmondot választja meg.

Jakó Zsigmond, az EME újonnan választott tiszteleti tagja keresetlen szavakkal válaszol a megtiszteltetésre:

Visszatekintve az Erdélyi Múzeum-Egyesülethez fűződő félévszázados kapcsolatára hangsúlyozza, hogy (a korán kezdődött kapcsolat eredményeként) az Egyesület meghatározó módon szól bele életpályájának alakulásába. Nem Erdély, hanem Bihar szülötte, budapesti egyetemi tanulmányok után 1941 elején került Kolozsvárra és az EME körében vált Erdély történetének kutatójává. Kapcsolata azonban az EME-vel ennél korábbi eredetű. 1935-ben, egyetemi szakdolgozata anyaggyűjtésekor táruult föl előtte először a Múzeum-Egyesület gazdag levéltára és könyvtára. Erősödött e kapcsolat 1938-ban, amikor részt vett az EME tordai vándorgyűlésén. 1939-ben Kelemen Lajos, a levéltár akkori vezetője és Kántor Lajos titkár fölkérte, hogy tanulmányai befejezése után jöjjön haza Budapestről és legyen az Egyesület munkatársa. Budapesti tanárai is biztatták e megtisztelő ajánlat elfogadására.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesülethez fűződő viszonyának tehát ilyen több évtizedes, történelmi alapjai vannak, ezért is igen kedves számára a mai elismerés. Történelmi pályájára visszatekintve elmondhatja, hogy 1941 óta minden teljesítményében közvetve vagy közvetlenül része volt az EME-indíttatásnak. Csak megbecsüléssel szólhat budapesti professzorainak szakemberformáló munkásságáról, de történelmi habitusának végleges kialakulása mégis Erdélyben, a Múzeum-Egyesület körében, Kelemen Lajos mellett történt meg. Ez az alapvetés segítette erkölcsi habitusának megőrzésében. Fiatalon tudott olyan számottevő dolgokat megvalósítani – Kelemen Lajos tekintélyének hozzájárulásával –, amelyek jelentőségét immár senki sem vonja kétségbe. Példaként hozza fel az EME levéltárának tudományos műhelyé váló alakítását, vagy azt a sok erőfeszítést kívánó munkát, amellyel a háború után a pusztulásra ítélt magyar családi levéltárakat legalább részben sikerült megmenteni, s a levéltári anyag háborús veszteségeit csökkenteni. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület munkájának újraindítása 1990 tavaszán nagy örömet jelentett számára, mert annyi évtized után megadatott a lehetőség, hogy – másokkal karöltve – részt vehessen az újrakezdés nehéz munkájában és amit fiatalon épített, de a diktatúra később lerombolt, ősz fejjel megvalósulni láthassa. Ez minden másnál fontosabb elégtétel számára. Most a megteremtődő intézményi keretek ésszerű kihasználása, mindennapi kutatómunkával való kitöltése kerül előtérbe. Négyévi elnökösködés után most saját tudományos terveinek megvalósításán dolgozik, de ennek kapcsán is tér nyílik a fiatal

nemzedékekkel való együttműködésre, az utánpótlás nevelésére. Amennyi erő és idő adatik számára – jelenti ki végül – folytatni szeretné az EME körében az 1939-ben vállalt munkát.